

1989

20. listopad	Zapojení studentů VŠST do stávkových aktivit v souvislosti s událostmi 17. listopadu 1989, v čele dění stojí „divadelníci“ z amatérského divadla VŠST.
21. listopad	Prohlášení studentů, ve kterém odsuzují tvrdý zásah orgánů moci. Demonstrace před libereckou radnicí.
23. listopad	Aktiv vysokoškoláků s představiteli stranických a státních orgánů – v pavilonu „A“ výstaviště.
24. listopad	Shromáždění zaměstnanců VŠST.
26. listopad	Ustavení Občanského fóra na VŠST.
26.–27. listopad	Promítání videozáznamu z Národní třídy v klubu „S“ na harcovských kolejích.
27. listopad	Generální stávka.
28. listopad	Studentský stávkový výbor svolal setkání představitelů politických stran, NF, OF a nově vzniklých iniciativ. Vychází vysokoškolský zpravodaj, odpovědný redaktor Jiří Pokorný.
Listopad a prosinec	Aktivita studentů nepolevuje.

Listopadové události 1989 na VŠST

Předseda stávkového výboru Ivo Luňák, absolvoval fakultu strojní v roce 1991. Založil a vedl studentské Divadlo T.S.Garpa. Během listopadu 1989 se stal předsedou stávkového výboru VŠST, poté se zapojil do akademického dění a byl členem Akademického senátu VŠST v letech 1989 až 1990.

Co se Vám vybaví, když se řekne listopad 1989?

„Já to mám pořád spojené s tím naším studentským divadlem, protože my jsme se stali automaticky lídrem studentské revoluce v Liberci. Takže já tam vidím ten „krásnej studentskej kvas“ a Ty lidi, kteří kolem toho byli, s kterými jsem v podstatě v nějakém kontaktu dodneška. To je pro mne nejsilnější pocit. Nejsilnější zážitek byl z toho, když jsme se vraceli ze zájezdu z NDR 18. listopadu, a na hranicích jsme se od celníků dozvěděli, že se něco děje.

Hned v neděli večer jsme se sešli u nás na pokoji a začali jsme spekulovat, co a jak dál, vyčkávali jsem, sbírali informace, poslouchali rádio. V pondělí ráno nebo už v neděli večer přijelo hodně děcek z Prahy a jejich informace byly už hodně silné. Na pondělí odpoledne se do menzy svolalo setkání studentů a my z divadla jsme se stávkovým výborem, nejdříve samozvaným. Masa studentů potom zvedla ruce, tím nás jakoby zvolili, a já jako šéf divadla jsem se stal šéfem stávkového výboru.“

Se spolužáky iniciovala revoluční činnost vysokoškoláků v Liberci v listopadu roku 1989 také studentka textilní fakulty Jarmila Levko. Byla to ona, kdo přivezl Karla Kryla do Liberce na jeho legendární koncert 6. prosince 1989.

Kde a kdy vás zastihla zpráva o událostech 17. listopadu v Praze?

„Bylo to trochu absurdní, protože 17. listopadu byl pátek a my jsme zrovna byli se studentským divadlem v Karl-Marx-Stadtu, kde jsme měli zůstat až do neděle. Nechtělo se mi čekat – možná už jsem měl i nějaké tušení – tak jsem se vydala s kamarádkou stopem zpátky do Liberce. Dorazili jsme v sobotu večer a to už Honza Staněk rozmnožoval letáčky s prvními informacemi, které jsme mu pak pomáhaly roznášet po kolejích. Asi už tu fungovali tajní, protože ty letáčky hned za námi někdo odklízel.“

Studenty jste tím zaktivovali?

„Koleje byly vyliďněné, studenti odjeli na víkend domů. Ti, co byli z venkova, se často dozvěděli, že se něco děje, až v pondělí ráno, když přijeli na přednášku. Mobily nebyly, ve zprávách se tutlalo. Takže VŠST se začala aktivovat v pondělí, den nato jsme ustavili na škole stávkový výbor.“

Jak se rekrutovali studenti do stávkového výboru?

„Stávkový výbor se zrodil z našeho studentského Divadla T. S. Garpa: Předseda byl Ivo Luňák, který divadlo také vedl, pak tam byli Tomáš Šponar, Tomáš Hurtík a celá řada dalších. Mně připadla role zástupkyně za Liberec v celostátním studentském stávkovém výboru v Praze. Proč to padlo na mě, už nevím. Byla jsem vždycky průbojná povaha, tak snad proto. Jsem za to ale vděčná, atmosféra v revoluční Praze byla nezapomenutelná. A vůbec se nedivím, že někteří lidé místo, aby protestovali v Liberci před radnicí, jezdili na demonstrace do Prahy.

Jeden z prvních, kdo přivezl zprávy o dění v Praze do Liberce, byl tehdejší režisér Šaldova divadla Petr Palouš, na naší škole stávkový výbor uvedli v život studentští divadelníci, Václav Havel, za pár dní prezident, byl dramatik.“

Čím si vysvětlujete, že hybateli dění 17. listopadu byli právě divadelníci a studenti? A divadlo a umělci?

„To vždycky byla hybná síla společnosti. Jsou to lidi, kteří mají hájit a hájí vyšší morální principy a nastavují zrcadlo společnosti. Divadlo chce kritizovat a poukazovat na špatnosti. Nastavení na kritickou vlnu je přirozeným stavem divadla. A věřím tomu, že až se zase bude ve společnosti něco hýbat, tak divadlo bude u toho.“

Co Liberečané, dostalo se vám, studentům, od nich nějaké odezvy nebo podpory?

„Už jsem to někde říkala, ale musím to zopakovat. Ty první dny po 17. listopadu jsme skutečně zažili na krátký čas komunismus. Lidi byli vstřícní, nosili nám na koleje, kde sídlil náš stávkový výbor, jídlo, nosili nám peníze, dávali nám k dispozici auta, vozili nás, ptali se, jestli něco nepotřebujeme. Všechno nezištně, bez ohledu na sebe, jen pro dobro věci. Jezdila jsem asi nejvíc, někdy jsem jela do Prahy i dvakrát denně, tak jsem postupně měla svého řidiče, bývalého automobilového závodníka, jmenoval se Roman. Stál před kolejemi a už na mě čekal. Byla to strhující atmosféra. Takže přeci jen socialismus vyústil v kýžený komunismus.“

Kdy se atmosféra těch prvních listopadových dní zlomila, jak jste to poznali?

„Je to jen osobní pocit – opadlo to tak po týdnu. Bylo cítit, že lidi mají menší strach. Už se to rozšířilo i do menších měst a každý asi už tušil, že by se muselo použít hodně násilí, aby se to potlačilo. Pak se přidal kdekdo a atmosféra těch první dnů se ztratila.“

Vy jste v těch prvních dnech neměla strach?

„Ne, já ne. Neřešili jsme následky, proto to měli být právě studenti. V ty první dny jsem vnímala spíš totální euforii, nadšení. Teď to tady změníme. Teď! A nic podobného už jsem nikdy nezažila. To člověka potká, když má štěstí, jenom jednou za život, že jdou dějiny kolem.“

Jak se k nové situaci postavili učitelé?

„Někteří nás podporovali, těm to bylo vidět už na očích, že nemají strach. Hned z kraje nás podporovali třeba docent Mevald nebo Klára Císařová. Jiní mlčeli a čekali, jak to na ně dolehne, a našli se samozřejmě i tací, kteří nám řekli: „Jen počkejte, my vám to ještě spočítáme!“ Nechci se nikoho po letech dotknout, nebudu jmenovat. Mnohdy to byly i tragické osudy. Velmi matně si pamatuju, že moje sympatie měl tehdejší rektor Stříž. Zachoval dekorum rektora zvoleného za komunistického režimu, nehlásil se hned přemrštěně k podpoře studentů, ale choval se umírněně. Mezi komunisty byli i slušní lidé a on k nim patřil.“

Stávkový výbor:

Ivo Luňák, Miroslav Čáslavský, Zdeněk Jana, Ladislav Pimek, Pavel Vrbický, Bedřich Nikl, Tomáš Stehlík, Fero Pasterčín, Martin Kubů, Miroslav Kaňok, Jarmila Pešlová, Pavel Kuchár, Petr Dousek, Tomáš Šponar, Jiří Pokorný.

Otáhal M., Vaněk M: Sto studentských revolucí. Studenti v období pádu komunismu – životopisná vyprávění. Praha 1999.

Ivo Luňák. Veřejný zdroj <http://www.studenti89.usd.cas.cz/studenti/lunak-ivo/>.

Radek Pirkel, 9.12.2019. T-UNI – výběr z rozhovoru s J. Levko.

